

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра мов і літератур Близького та Середнього Сходу

**Жіноча поезія Ірану ХХ ст.: стильові особливості
(на матеріалі творчості Ф. Фарухзад та С. Бегбагані)**

*Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «Магістр»
студента II року навчання магістратури
спеціальності 035.067 східні мови та літератури (переклад включно),
перша- перська
освітньої програми
«Східна філологія, західноєвропейська мова та переклад:
перська мова і література»
Карпенка Максима Дмитровича*

*Науковий керівник:
к.філол.н., доцент Маленька Тетяна Федорівна*

*Рецензент:
к.філол.н., асистент Левчин Ірина Дмитрівна*

«Допущено до захисту»
Протокол засідання кафедри мов і літератур
Близького та Середнього Сходу
Протокол № _ від _____.2023
Завідувач кафедри _____ **О. Мазепова**

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Поезія ш'ере ноу: стильові пошуки	6
1.1. Поетичний маніфест Н. Юшіджа -засновника нової поезії	6
1.2. Тематичні й формальні пошуки поезії ш'ере ноу	14
Висновки до першого розділу	20
РОЗДІЛ 2. Творчість С. Бегбагані: синтез класики і новаторства	22
2.1. Стильові пошуки С. Бегбагані: тематичне оновлення газелі	22
2.2. Соціальна й духовна тематика поезії С. Бегбагані	30
РОЗДІЛ 3. Жіноча нова поезія Ірану 40-70-х рр 20 ст.: пошуки особистісної свободи	41
3.1. Поезія Ф. Фарухзад як творчий бунт жінки	41
3.2. Новаторство форми і змісту поезії Ф. Фарухзад	45
Висновки до третього розділу	57
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62

ВСТУП

Жіноча поезія Ірану 20 століття є непересічним явищем, яке зайняло своє місце у світовій літературі. Вона представляє не тільки важливий культурний аспект іранської історії, але і відображає зміни, які відбувалися в жіночому світі протягом минулого століття.

Іранська поезія завжди була багатогранною та різноманітною, але у ХХ столітті вона отримала нове життя. Жіночі голоси стали більш помітними та важливими у сучасній іранській літературі.

Творчість жінок-поетів такого плану засвідчує роль жінки у суспільстві та її бажання висловити свої думки та емоції через поезію. Ф.Фарухзад та С.Бегбагані стали знаковими постатями у світі жіночої поезії Ірану, які довели, що жінки можуть бути талановитими та відчайдушними митцями.

Обидві вони народилися у сім'ях, де дівчаткам не дозволялося навчатися та виходити за межі свого дому, але це не завадило їм стати відомими літераторами та символами жіночого емансипації в Ірані. У своїй поезії вони розкривають теми, які є важливими для жінок, такі як любов, сексуальність, жіноча ідентичність та сильні емоції. Цікаво, що вони використовують традиційні форми поезії, такі як газель та рубаї, але переосмислюють їх, щоб висловити свої ідеї та почуття.

У цьому дослідженні будуть проаналізовані стильові особливості жіночої поезії Ірану на прикладі творчості Ф. Фарухзад та С. Бегбагані. Робота зосередиться на дослідженні тематики, метафор, ритму, форми та стилю, в яких виражаються поетичні ідеї цих двох видатних авторів. Відповідно до цього, метою дослідження є показати вплив жіночої поезії Ірану на світову літературу та підкреслити її важливість як окремого жанру. Результати цього дослідження можуть бути корисними для всіх, хто цікавиться поезією, культурою та літературою Ірану, а також можуть

відкрити нові горизонти для перекладачів та літературознавців, що працюють з іншомовними текстами.

Актуальність теми. Поезія є однією з найбільш виразних форм мистецтва, яка відображає духовний світ народу та реалії, що його оточують. В останні десятиліття ми можемо спостерігати появу нових течій і тенденцій у світовій поезії, зокрема в іранській поезії. Однією з найцікавіших тенденцій є поезія ш'ере ноу та нова жіноча поезія Ірану 40-70-х рр 20 ст., які відображають пошуки особистісної свободи та самовираження.

Метою даної роботи є дослідження стильових та тематичних пошуків у поезії ш'ере ноу, жіночій новій поезії Ірану 40-70-х рр 20 ст. та творчості С. Бегбагані та Ф. Фарухзад, яка синтезує класику та новаторство. Робота має на меті виявити теоретичні засади цих течій, проаналізувати їхні особливості та внести свій внесок у вивчення цієї теми.

Для досягнення мети роботи необхідно вирішити такі **завдання**:

- Дослідити історичний контекст виникнення та розвитку поезії ш'ере ноу та жіночої поезії Ірану 40-70-х рр. XX століття.
- Проаналізувати поетичний маніфест Н. Юшіджа як засновника нової поезії та його вплив на розвиток поезії ш'ере ноу.
- Вивчити тематичні й формальні пошуки поезії ш'ере ноу та їх вплив на стиль та зміст поезії.
- Вивчити творчість С. Бегбагані та її внесок у розвиток поезії ш'ере ноу.
- Проаналізувати стильові пошуки С. Бегбагані та їх вплив на тематику та форму поезії.
- Дослідити соціальну та духовну тематику поезії С. Бегбагані.
- Дослідити творчість Ф. Фарухзад та її внесок у розвиток жіночої поезії Ірану.
- Проаналізувати новаторство форми та змісту поезії Ф. Фарухзад.

Об'єктом дослідження є жіноча поезія Ірану 20 століття, зосереджена на творчості двох видатних поетес Форуг Фарухзад та Сімін Бегбагані.

Предметом дослідження є стильові особливості жіночої поезії на прикладі творчості поетес, зокрема їх творчі методи, тематику, стиль та форму викладу поезії. Особлива увага буде приділена аналізу стилів та форм, які використовують поетеси, зокрема, газелі та поезії ш'ере ноу.

Теоретичними засадами дослідження є літературна критика, історія літератури, соціологія літератури, феміністична теорія та культурологія.

Методологічні засади дослідження включають аналіз та порівняння різних підходів до вивчення поезії ш'ере ноу, а також дослідження творчості окремих поетів як представників даного напрямку.

Одним з основних методів дослідження роботи буде історико-біографічний метод, який передбачає вивчення біографічних даних про обраних поетес й історичного контексту їхньої творчості. Для вивчення стилів та форм поезії Форуг Фарухзад та Сімін Бегбагані буде використовуватися компаративний метод. На додаток, будуть використані методи літературної критики та аналізу тексту, які дозволяють розглянути твори Форуг Фарухзад та Сімін Бегбагані з точки зору їхніх літературних якостей, стильових особливостей та виражальних засобів.

Наукова новизна дослідження полягає у з'ясуванні особливостей стильових та тематичних пошуків поезії ш'ере ноу, а також їх взаємозв'язку з соціокультурним контекстом. Крім того, в роботі досліджується вплив іранської традиції на творчість поетів ш'ере ноу, зокрема на поезію Ф. Фарухзад і С. Бегбагані.

Структура і обсяг магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг магістерської роботи складає 66 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ПОЕЗІЯ Ш'ЕРЕ НОУ: СТИЛЬОВІ ПОШУКИ

1.1. Поетичний маніфест Німа Юшіджа -засновника нової поезії

Іранська поезія завжди мала величезний вплив на культуру та мистецтво Ірану. Протягом багатьох століть, іранська поезія була заснована на строгих правилах та традиційних формах, які визначали стиль, тему та мету поетичних творів.

У другій половині ХХ століття в Ірані на культурній сцені відбулося багато подій, серед яких особливе місце належить поетичній реформі, яка була визнана однією з найважливіших культурних революцій в Ірані. В її основі була розбудова нової поетичної школи, яка отримала назву "ш'ере ноу" (شعر نو) або школа нової поезії. Відбудова поезії була присвячена пошуку нової форми і вміщенню нового змісту. Засновником школи став Німа Юшидж (1906-1960) - поет, критик, літературознавець, який вирішив зробити кардинальний злам зі старою поетичною традицією.

Він народився в сім'ї ученого і зростав у місті Юши, що знаходиться в провінції Керманшах на заході Ірану. Німа вивчав мистецтво у Тегерані та Бомбеї, а також працював журналістом в різних перських газетах.

Хлопчиком він відвідав багато місцевих літніх і зимових таборів і спілкувався з пастухами та мандрівними робітниками. Образи життя біля вогнища, особливо ті, що виникають із простих і цікавих розповідей пастухів про сільські та племінні конфлікти, справили на нього велике враження. Ці образи, закарбовані в пам'яті молодого поета, чекали, поки його сила дикції не розвинеться достатньо, щоб вивільнити їх [30].

У 1921 році Німа Юшидж опублікував свій поетичний маніфест, в якому він висловив свої ідеї щодо створення нового стилю поезії - ш'ере ноу. В маніфесті Німа заявив, що традиційна перська поезія не може відображати сучасні реалії іранського суспільства. Він запропонував

створити новий стиль поезії, який би відображав реальність сучасного життя іранців.

Автор був однією з найвпливовіших постатей сучасної перської поезії, і його внесок у світ літератури отримав широке визнання. Його ідеї та новаторство мали значний вплив на розвиток сучасної перської поезії, а його поетичний маніфест відіграв вирішальну роль у формуванні курсу перської літератури.

Однією з центральних тем поетичного маніфесту Німи Юшіджа є ідея «нової поезії» або «поезії нової епохи». За словами Німи, ця нова поезія представляла собою відхід від традиційних і класичних способів поезії, які домінували в перській літературі протягом століть [13, с. 27]. Німа вважав, що традиційна поезія є надто жорсткою та обмеженою, і що вона не здатна охопити суть сучасного життя та мінливих соціальних і політичних реалій Ірану [11, с. 10].

Для створення своїх творів Німа черпав натхнення у своїх рідних краях. Як відомо, північ Ірану є дуже красивий регіон з густими зеленими лісами, річками, горами і, головне, морем. Німа черпав натхнення у природі, а в подальшому використовував її як символ для вираження головних ідей своєї творчості.

Нова поезія Німи, з іншого боку, характеризувалася наголосом на свободі вираження, індивідуальності та експериментуванні. Він відкинув традиційні форми поезії і натомість прагнув створити нову мову та стиль, які б краще відображали сучасний світ. Поезія Німи була глибоко особистою і часто торкалася таких тем, як любов, свобода та соціальна справедливість [13, с. 31].

Німа також вважав, що поезія відіграє життєво важливу роль у суспільстві. Він бачив у поезії засіб пробудження свідомості людей, надихання до суспільних змін, сприяння культурно-мистецькому оновленню [16, с. 52]. На його думку, поезія має силу об'єднувати людей

різних культур і подолати прірву між особистістю та колективом. Через свою поезію Німа прагнув створити почуття єдності та солідарності серед народу Ірану [37, с. 76].

У своєму маніфесті Німа Юшідж сформулював основні принципи ш'ере ноу:

- Поет має висловлювати свої власні думки та переживання, а не просто повторювати традиційні теми і мотиви перської поезії.
- Поезія має бути зрозумілою та доступною для сучасного читача.
- Форма поезії має відповідати змінюваній реальності і сучасним вимогам, що ставить перед нею суспільство.

Ці принципи стали основою для розвитку ш'ере ноу як стилю і віддзеркалюють руйнування традиційних форм і тем у перській поезії.

"Нова Поезія" має свої особливості в стилістиці, які роблять її відмінною від традиційної перської поезії. Основна риса її стилістики - це використання незвичайних метафор та образів, які можуть бути складними для розуміння. У цій поезії, часто використовуються образи, пов'язані з природою та космосом, щоб передати свої емоції та почуття. Наприклад, у поезії Німи Юшіджа "Холодної зимової ночі" , описується свої почуття самотності, використовуючи образ лампи, ночі та холоду:

در شب سرد زمستانی
در شب سرد زمستانی
کورهی خورشید هم، چون کورهی گرم چراغ من نمیسوزد
و به مانند چراغ من
نه میافروزد چراغی هیچ
نه فروبسته به یخ ماهی که از بال میافروزد
من چراغم را در آمدرفتن همسایهام افروختم در یک شب تاریک
،و شب سرد زمستان بود
،باد میبچید با کاج

در میان کومهها خاموش
گم شد او از من جدا زین جادهی باریک
و هنوز قصه بر یاد است
وین سخن آویزهی لب
که میافروزد؟ که میسوزد؟»
«چه کسی این قصه را در دل میاندوزد؟
در شب سرد زمستانی
کورهی خورشید هم چون کورهی گرم چراغ من نمیسوزد

Холодної зимової ночі

Холодної зимової ночі

Піч сонця не горить так само, як і моя лампа

І так само як моя лампа

Не запалює жодної іншої лампи

І не має жодного відношення до крижаного місяця, що сяє вгорі.

Я запалив свою лампу, щоб зустріти й провести сусіда одного темного
вечора

І була холодна зимова ніч.

Вітер вився у соснах,

Між мовчазних хиж.

Він заблукав, загубивши цю вузьку доріжку,

І досі пам'ятаю цю історію

І ці слова не сходять мені з вуст:

«Хто палає? Хто горить?

Хто зберігає в серці цю оповідь?»

Холодної зимової ночі

Піч сонця не горить так само, як і моя лампа [1, с. 10-11].

Вірш Німи Юшіджа (Холодної зимової ночі) در شب سرد زمستانی відображає почуття самотності та турботи про інших, що можуть бути самі в темряві. Він зображує головного героя, який запалив свою лампу, щоб зустріти та провести сусіда через темряву.

Перша строфа використовує метафору, щоб показати, наскільки холодною та темною є ніч. "Піч сонця не горить так само, як і моя лампа" - ця метафора передає відсутність світла та тепла в цій ночі. Поет наголошує на тому, що його лампа не запалює жодної іншої, підкреслюючи ізольованість та самотність головного героя.

Друга строфа передає атмосферу холоду та темряви. "Вітер вився у соснах" – це зображення передає зимову пейзаж, в якому дерева обнесені снігом та обдуваються вітром. Поет описує вітер як загубленого та заблукавшого на вузькій дорозі, що передає відчуття заплутаності та незручності.

Остання строфа ставить риторичні запитання, які викликають читачеві почуття турботи та цікавості. "Хто палає? Хто горить? Хто зберігає в серці цю оповідь?" - ці запитання можуть бути сприйняті як метафора про те, що кожен з нас може бути "лампкою", яка видає світло та тепло іншим у темряві.

У цілому, вірш Німи Юшіджа "Холодної зимової ночі" відображає теми самотності, турботи та надії. Поет використовує метафори та зображення, щоб передати атмосферу зимової ночі та відчуття заблуканості. Він також ставить запитання, які змушують читача задуматися про своє місце в цьому світі та можливість допомогти іншим, що перебувають у скрутній ситуації.

В цілому, вірш Німи Юшіджа передає певну філософську ідею, що кожна людина може бути "лампкою" в житті інших, щоб освітлювати шлях та надавати підтримку. Він також показує, як можливо відчувати

самотність у темряві, та наголошує на важливості турботи та підтримки інших людей.

У літературній традиції Японії також відомий термін "монокуроку" (mono no aware), що передає смуток та меланхолію від того, що все у світі є тимчасовим та минає. Вірш Німи Юшіджа можна розглядати як приклад використання цього терміну, оскільки він відображає невпинний рух часу та неповерненність минулого.

Усе у вірші - від зимової ночі до лампи та заблуканого вітру - передає відчуття того, що все у світі є преходячим та тимчасовим. Це підкреслює важливість того, щоб бути турботливими та підтримувати один одного, оскільки це може бути єдиним способом зберегти пам'ять та значення в житті.

Загалом, вірш "در شب سرد زمستانی" відображає поетичну концепцію Німи Юшіджа, що він висловлював у своєму поетичному маніфесті. Німа відмовлявся від традиційного метра, рими та форми, натомість наголошував на особистій емоційній експресії. Цей вірш є прикладом його підходу, де він виражає свої особисті почуття і незнання своєї мети, не використовуючи жодних традиційних форм і ритмів.

Також, можна зазначити, що вірш "در شب سرد زمستانی" має певну універсальність, яка дозволяє йому бути зрозумілим і сучасним незалежно від культурних та мовних різниць. Він висловлює загальнолюдські питання, які можуть виникати у кожної людини, незалежно від того, з якої країни вони походять.

Відмінність поезії ш'ере ноу від класичної полягала також у нових формах та техніках використання мови. Це стосувалося як синтаксису, так і лексики. Ш'ере ноу використовувала більше простої мови, яка була зрозумілою для звичайних людей. Також було допущено відхід від стандартних метричних правил класичної поезії. Наприклад, у класичній поезії дотримувалися певних метричних структур, таких як касида, газель,

рубайі тощо, а ш'ере ноу використовувала вільнішу форму, яка дозволяла більшу експресивність виразу.

"Нова Поезія" також пропагувала теми, які були відсутні в традиційній перській поезії, такі як філософські, соціальні, політичні та еротичні теми.

Ще одна особливість стилістики شعر نو, допомога у створенні емоційної напруженість в її поезії, це використання ритму та рими. У Ш'ере Ноу активно використовуються різні римування, такі як внутрішні рими, кінцеві рими та асонанси, що допомагає їй створювати музичний ефект у своїх віршах. Крім того, тут експериментують з ритмом та метром, часто відступаючи від традиційних метричних схем.

Наприклад, в поезії "Що таке любов?" (معنای عشق) він використовує кінцеві рими та повторення для створення музичного ефекту:

من چه شدم، من چه شدم، من چه شدم؟
که روزگاری با تو بیخود بودم
و امروز بی تو، هوایی می شوم

Що сталося зі мною, що сталося зі мною, що сталося?

Колись я був безтурботним з тобою,

А сьогодні без тебе я стаю повітрям [13].

Це цікавий вірш, який дає нам можливість проникнути в глибину почуттів поета і зрозуміти його душевний стан.

Вірш складається з трьох рядків, кожен з яких починається з однакового питання: "من چه شدم؟" ("Ким я став?"). Ця повторюваність додає віршу особливого ритму та мелодійності. Цей ритм підкреслює почуття непевності, невизначеності та пошуку, які переповнюють поета.

Вірш відкривається зізнанням про те, що поет не розуміє, хто він є насправді, який він став. Другий рядок вірша розповідає про те, що колись у поета була безтурботна молодість, в якій він був безглуздим і байдужим до багатьох речей, в тому числі до важливих людей в його житті. Останній рядок вірша відображає його стан зараз, коли він без своєї важливої людини відчувається безладним і невпорядкованим, майже як збірка пів-існувань.

Загальний настрій вірша дуже емоційний і вразливий. Німа Юшідж відкриває своє серце і показує своїх роздуми про себе та своє життя. Його поезія в цьому вірші є дуже особистою та інтимною, і це робить її особливою.

Ритм та повторюваність питання "من چه شدم؟" є прикладом того, як мова може створювати емоційну напруженість у вірші. Повторення викликає в читача відчуття невизначеності та питань, які не можуть бути відповіддю. Водночас, використання повторення допомагає підкреслити почуття неспокою та невпевненості, які переживає говорителя.

Також можна зауважити, що вірш має просту структуру, складається з трьох рядків та відображає внутрішній діалог автора зі собою. Він використовує образ між особистими станами "бути біля тебе" та "бути без тебе", щоб передати почуття сумніву, невизначеності та розчарування.

У загальному, вірш "من چه شدم؟" є прикладом емоційно зарядженого вірша, де використання простої мови та повторення допомагають передати стан внутрішньої боротьби та невизначеності говорителя.

Ця поезія є яскравим прикладом стильної та музичної поезії, характерної для ш'ере ноу. Автор використовує кінцеві рими та повторення слів для створення музичного ефекту.

Німа насправді написав чимало віршів у традиційному стилі перської поезії, однак він відчував, що старі способи обмежують його свободу висловлювати свої глибокі почуття чи важливі проблеми, з якими

стикається суспільство. Це змусило його звільнитися і створити абсолютно новий стиль для сучасної поезії [64].

Крім того, Німа посилив свої образи персоніфікаціями, які дуже відрізнялися від «застиглих» образів місяця чи трояндового саду. Його нетрадиційна поетична лексика вивела поезію з придворних ритуалів і поширила її прямо серед мас.

І, нарешті, найдраматичнішим елементом Німи було застосування символіки. Його використання символів відрізнялося від майстрів тим, що він базував структурну цілісність своїх творінь на постійному розвитку символів. У цьому сенсі поезію Німи можна читати як діалог між двома-трьома символічними посиланнями, що складаються в цілісну семантичну одиницю. У минулому лише Хафез намагався створити такі твори у своїх суфійських газелях. Основним прийомом, який він використовував, була тематична, а не символічна єдність. Символізм, хоч і є шлях до розв'язки найзагадковіших із його газелей, відіграє другорядну роль у структурному блоці композиції [49].

1.2. Тематичні й формальні пошуки поезії ш'ере ноу

Поезія ш'ере ноу, як нова поетична течія, відрізнялася від класичної перської поезії не тільки за своїми стильовими пошуками, а й за використанням нових тем та форм.

Рух нової поезії (شعر نو) в Ірані, заснований Німою Юшіджем, ознаменував значний відрив від традиційних форм перської поезії. Цей рух характеризувався орієнтацією на індивідуалізм, експериментування та вільне самовираження. Німа Юшідж та інші нові поети його покоління прагнули кинути виклик усталеним нормам перської поезії та створити новий тип поезії, який би більше відображав сучасні соціальні та політичні реалії.

- Тематичні пошуки

Виникнення поезії ш'ере ноу ознаменувалося значними змінами в темах і формах. «Нова поезія» була реакцією на традиційні теми перської поезії, які зосереджувалися на любові, містиці та природі. Нове покоління поетів прагнуло розглянути такі сучасні проблеми, як соціальна несправедливість, політичне гноблення та культурна ідентичність. Вони хотіли створити свого роду поезію, яка відображала б мінливий соціальний і політичний ландшафт Ірану.

Однією з найважливіших рис поезії شعر نو був акцент на індивідуальності та самовираженні. Німа Юшідж вважав, що поет має бути вільним у дослідженні нових тем та ідей, а також використовувати мову новаторськими способами, щоб висловити свої найпотаємніші думки та емоції [14, с. 32]. Поети ш'ере ноу часто використовували свою поезію для дослідження таких тем, як любов, свобода та соціальна справедливість, які вважалися табу у традиційній перській поезії.

تو به حد آزادیات میرسی
جایی که حد آزادیام شروع می‌شود
ولی زمانی که در مسیر آزادی مشترکمان
دیدار کنیم
با تو ناقابل خواهیم شد.

Твоя свобода закінчується
Там, де починається моя свобода
Але коли ми зустрінемося
Серед дороги до нашої спільної свободи
Ми станемо незламними.

Вірш Німи Юшіджа "تو به حد آزادیات میرسی" складається з чотирьох рядків, які створюють інтригуючу атмосферу і передають глибокий зміст.

У першому рядку вірша автор починає звертатися до адресата, обіцяючи йому досягти максимальної свободи, яка може бути досягнута. У другому рядку автор зазначає, що його власна свобода починається з того місця, де закінчується свобода адресата. Це може вказувати на те, що автор бачить свободу як щось індивідуальне, але в той же час бажає поділитися цією свободою з іншими.

У третьому рядку автор звертається до адресата, запевняючи його, що якщо вони зустрінуться на шляху до свободи, то стануть непереборними. Останній рядок, можливо, можна розуміти як твердження про те, що якщо дві людини зберігають віру в свободу, то вони стають непереможними в будь-яких умовах.

Загалом, вірш Німи Юшіджа "تو به حد آزادیات میرسی" передає глибоку ідею про значення свободи і те, що ця свобода може бути досягнута, якщо люди прагнуть до неї разом і не здаються в будь-яких випадках.

Німа Юшідж - вважав, що техніка повинна бути у службі поезії, а не навпаки.

Ш'ере ноу відрізняється від традиційної перської поезії не лише формою, але й тематикою. Поети ш'ере ноу стали зосереджуватися на повсякденному житті людей і сучасній реальності Ірану. Вони відображають нові теми, які не були типовими для традиційної перської поезії. Серед них:

- Соціальні проблеми: ш'ере ноу зосереджується на соціальних проблемах, таких як бідність, безробіття, корупція, війни та інші.
- Індивідуальні переживання: поети ш'ере ноу стали висловлювати свої власні переживання та думки, що дозволило їм відображати особистісну свободу та автентичність в поезії.
- Природа: ш'ере ноу також звертає увагу на взаємодію людини з природою та екологічні проблеми.

Такі нові теми відображають змінювану реальність Ірану та соціально-політичні проблеми, з якими стикаються люди. Поети ш'ере ноу відображають цю реальність у своїй поезії, а їх твори стають способом вираження думок та переживань громадськості.

Поезія Німи Юшідж, наприклад, часто торкалася таких тем, як кохання, природа та стан людини. Його поезія була глибоко особистою і часто відображала його власний життєвий досвід і боротьбу. Він використовував свою поезію як засіб спілкування з іншими та надихаючи на соціальні зміни. На його думку, поезія мала силу пробуджувати свідомість людей, сприяти культурно-мистецькому відновленню [17, с. 91].

Інші поети Шер Ноу, такі як Сімін Бегбагані та Форуг Фарухзад, також досліджували такі теми, як ідентичність, стать і політика. Їхня поезія часто характеризувалася радикалізмом і критикою традиційних соціальних норм і цінностей.

- Формальні пошуки

Крім тематичної інновації, поезія شعر نو також характеризувалася формальним експериментуванням. Німа Юшідж та інші нові поети прагнули порвати з усталеними формами та структурами традиційної перської поезії та створити новий вид поезії, який був би більш експресивним та індивідуалістичним.

Однак, ш'ере ноу не відрізняється від традиційної перської поезії лише тематикою. Поети ш'ере ноу також ведуть активний пошук нових форм вираження у поезії. Вони не обмежуються традиційними формами газелей, касид та рубаїв, які були попередньою нормою перської поезії, і стали експериментувати з новими формами.

Наприклад, поети ш'ере ноу звертають увагу на розмір строфи та її композицію, а також використовують різні стилістики та образи. Вони також використовують мову повсякденного спілкування, що робить їх твори доступними для широкої аудиторії.

Поети ш'ере ноу також використовують нові форми, такі як вірш-візитка та прозаїчна поезія. Вірш-візитка - це форма вірша, який використовується для вітання та привітання зі святами та іншими важливими подіями. Прозаїчна поезія - це форма, яка поєднує в собі елементи поезії та прози, що дозволяє вільніше висловлювати свої думки та переживання.

Для поетів ш'ере ноу важливо не тільки висловити свої думки та переживання, але й зробити це так, щоб вони звучали свіжо та оригінально. Це вимагає від поетів творчості та експериментів з формами та стилістикою.

Треба також додати що одним із найважливіших формальних нововведень поезії ш'ере ноу було використання вільного вірша. На відміну від традиційної перської поезії, яка характеризувалася суворою римою та метром, поезія ш'ере ноу використовувала вільний вірш для створення більш плавної та гнучкої форми вираження. Це дозволило поетові експериментувати зі структурою та формою своїх віршів, а також створити новий вид поезії, який би більше відображав сучасні суспільно-політичні реалії [12, с. 53].

Іншим формальним нововведенням поезії ш'ере ноу було використання образів і символізму. Поети часто використовували яскраві та нетрадиційні образи, щоб передати своє повідомлення, створюючи поезію, яка була візуально виразнішою та образнішою, ніж традиційна перська поезія [28, с.102].

Ще однією з особливостей поезії ш'ере ноу є відкрите порушення традиційних соціальних табу, зокрема відносно статевих стереотипів та релігійних догм. Поети ш'ере ноу часто використовували провокативні образи та символи, щоб висловити свої ідеї. Це стало можливим завдяки зміні соціального контексту, де жінки отримали більші свободи та можливості для самовираження.

Крім того, поезія ш'ере ноу мала сильну соціальну та політичну спрямованість. Багато поетів виступали з критикою соціальної нерівності та репресивного політичного режиму, що дозволило їм стати голосом опозиції та спонукати до змін у суспільстві.

Відхід від стандартних метричних правил та використання більш простої мови були важливими для формування жіночої поезії в Ірані у ХХ столітті. Дослідження творів Ф. Фарухзад та С. Бегбагані підтверджують, що ці поетеси не тільки використовували нові форми та техніки використання мови, але й звертали увагу на жіночі теми, такі як кохання, сексуальність та самовизначення. За допомогою нової мовної форми та виразу своїх особистих думок, вони створювали своєрідну ідентичність та сприяли розвитку жіночої поезії в Ірані.

Висновки до першого розділу

Поезія ш'ере ноу – це новий поетичний рух, який виник у Ірані в 1990-х роках. Він представляє собою спробу змінити традиційну перську поезію, яка протягом багатьох століть була невід'ємною частиною культури Ірану. Поетичний рух ш'ере ноу відрізняється від традиційної перської поезії своєю тематикою та формою. Цей рух відображає нову реальність Ірану та соціально-політичні проблеми, з якими стикаються люди, і став способом вираження думок та переживань громадськості.

Хоча ш'ере ноу - це досить новий поетичний рух, він вже має значний вплив на перську літературу. Його поети отримали численні літературні нагороди та стали дуже популярними в Ірані та за його межами. Завдяки ш'ере ноу поети можуть виразити свої думки та переживання відкритіше та свіжіше, ніж це було можливо у традиційній перській поезії.

Поетичний маніфест Німа Юшіджа став визначальним документом нової поезії, яка намагалася подолати традиційний підхід до поезії та привнести в неї свіжість та нові форми виразу. Маніфест пропагував ідею свободи в поезії та відмову від формальностей та класичних норм. Німа Юшідж вважав, що поет має вільно експериментувати з формою та стилем, щоб відобразити свої внутрішні переживання та передати їх емоційно зарядженими творами.

На думку автора, поезія має силу об'єднати людей різних культур і подолати прірву між особистістю та колективом. Через свою поезію Німа намагався створити почуття єдності та солідарності серед народу Ірану.

Однією з відмінних рис поезії ш'ере ноу було використання простої мови, легко зрозумілої звичайним людям. Нова поезія також просувала теми, які були відсутні в традиційній перській поезії, такі як філософські, соціальні, політичні та еротичні теми. Поети Шер Ноу широко

використовували різні рими, такі як внутрішні рими, кінцеві рими та асонанси, що допомагало створювати музичний ефект у їхніх віршах. Крім того, вони експериментували з ритмом і метром, часто відхиляючись від традиційних метричних схем.

Отже, тематичні й формальні пошуки у поезії ш'ере ноу, зокрема відхід від стандартних метричних правил та використання більш простої мови, були важливими для формування жіночої поезії в Ірані у 20 стол.

Однак, необхідно зазначити, що хоча поезія ш'ере ноу та її стильові пошуки відкрили нові можливості для поетів виразити свої почуття та думки, цей рух не був безкритичним. Багато критиків відзначали, що відхід від стандартних метричних правил може вести до втрати ритму та гармонії в поезії. Крім того, деякі поети ш'ере ноу знехтували свободою виразу, що призводило до використання непристойної мови та занадто провокаційних тем.

Загалом поетичний маніфест Німі Юшідж представляв собою радикальний відхід від традиційних способів перської поезії та заклав основи для нової ери в перській літературі. Його наголос на індивідуальності, експериментуванні та соціальній значущості допоміг прокласти шлях новому поколінню перських поетів, які не боялися поривати з традицією та досліджувати нові форми вираження [47, с. 91].

РОЗДІЛ 2. ТВОРЧІСТЬ С. БЕГБАГАНІ: СИНТЕЗ КЛАСИКИ І НОВАТОРСТВА

2.1. Стильові пошуки С.Бегбагані: тематичне оновлення газелі

Сімін Бегбагані – видатна поетеса, представниця поезії ш'ере ноу, яка відома своїми стильовими та тематичними новаціями у поезії Ірану 20 століття. Її поезія досліджує теми кохання, втрати, політики та соціальної справедливості, і вона відома своїм унікальним та інноваційним підходом до традиційних поетичних форм.

С. Бегбагані – одна з найбільш видатних поетес Ірану 20 століття, яка здобула світову славу завдяки своїм високохудожнім творам.

Творчість С. Бегбагані синтезує в собі класичну поезію і новаторство. У своїх пошуках вона виходила за рамки старовинних форм і тем, що відкрило їй нові горизонти в поетичному мистецтві. Її творчість відображає багатогранність життя і людських почуттів.

С. Бегбагані народилася 20 лютого 1927 року в місті Тегеран. Батько поетеси був письменником та істориком, мати – поетесою. Вона отримала від батька освіту в галузі класичної літератури, а від матері - вміння відчувати та передавати почуття [22].

У ранньому віці С. Бегбагані почала писати вірші. У 1947 році її перша збірка віршів (Повітряний замок) قلعه هوایی була опублікована, і з того часу її творчість здобула визнання як в Ірані, так і за його межами.

С. Бегбагані була активною учасницею революції 1979 року в Ірані, що пізніше відобразилось в її творчості. Після революції вона стала висловлювати своє незадоволення релігійними фундаменталістами, які зайняли верхівки влади в Ірані. Це призвело до того, що вона була заборонена на публічні виступи та публікації в Ірані [41].

С. Бегбагані особливо відома своїми стилістичними пошуками, які включали тематичне оновлення газелі, класичної форми перської поезії.

Газель - одна з найбільш поширених форм поезії в ісламському світі. Вона має фіксований розмір та форму, і зазвичай складається з кількох куплетів, які можуть мати різну кількість слів та складатися з різної кількості рядків [42].

У своїх газелях поетеса майстерно передає всю гаму почуттів свого зрілого жіночого серця та рухів душі, використовуючи форму газелей як спосіб втілення всього багатства власного душевного світу.

Основною проблемою в газелях цієї збірки є конфлікт любові земної та Божественної, яких у традиційному релігійно-філософському світогляді виражений у конфлікті душі і тіла.

Вірш گل انتظار (Роза бажання) це бурна сповідь про палку пристрасть, що спалює душу. С. Бегбагані використовує тут безліч традиційних символів, що чітко вписуються в новий контекст:

با چه هدف گنجی را آفریدی؟ جان سوز من را؟
چرا بدین آتش سوزان به جان من حمله می‌کنی؟
آیا این گناه من بود که تن من سوخته می‌شود؟
در آخر، لب های سوخته ام را به مکانی برای بوسیدن تبدیل خواهی کرد

Навіщо ти створив скарб – мою палаючу душу?

Адже тисяча тюльпанів нарешті вкриють мою могилу.

Навіщо ти спалюєш моє тіло? Адже це твій гріх:

Ти зробиш місцем для поцілунків мій палаючі губи [9, с. 204].

Нагадування про смерть у першому бійті газелі наголошує на швидкоплинності та недовговічності всіх життєвих радостей.

Особливість цієї газелі полягає не тільки в тому, що кохана і коханий якби міняються місцями (це взагалі характерно для жіночої лірики), а й у

тому, що геронія шукає вже звіданої, гріховної любові. І це очікування тілесних радостей втілюється в нових для поезики ліричних газелей символах: тіло, що тремтить «поле тюльпанів» (що чекає любові), «палаючі губи» та інше [20].

Перша газель наповнена мотивом недовготривалості всіх радостей життя та нагадує про смерть. У газелі героїня шукає вже знану, гріховну любов, що є несподіванкою для поетки, оскільки традиційно лірична героїня шукає чистої та безгрішної любові.

Газелі Сімін Бегбагані цих років формою наближаються до системи європейської композиції вірша, де тема розвивається з рядка в рядок. Бейт залишається лише формально, не несучи в собі окремий, закінчений образ, не будучи автономною одиницею вірша, як у класиків, коли єдина тема газелі розвивається від бейту до бейту.

У віршах збірки مرمر (Мармур) з'являється еротика. Це з тим, що у світогляді поетеси відбуваються зміни, дозволяють радостям любові, красі оголеного тіла зайняти відповідне місце у картині буття. У газелі افسون شيطان (Заклинання шайтана) жіноча (еротична лірика досить відверта і, більше того, деколи епатує: лірична героїня розповідає про «радоці» свого тіла, розхвалює і пропонує себе коханому.

Роздвоєність свідомості героїні, Сімін описує так, що вона не може повністю віддатися почуттям, що оволодівають нею. Якщо для героїні Форуг Фарухзад любов і є служіння, самовіддача, самопожертва, то героїні Сімін роздвоєння між «життями» душі й тіла визначає і невідповідність між розумом і чуттєвістю.

У газелі بی خبری (Невідомість) поетеса в ліричному монолозі констатує цю роздвоєність:

این رابطه بین بدن و روح را همیشه شکسته می بینم
روح هر لحظه با روح های دیگر زندگی می کند
اما بدن به سبک خودش زندگی می کند

Зв'язок тіла і душі я постійно знаходжу роз'ятою:

Душа кожна мить проживає з іншими душами,
а тіло живе своїм життям [9, с. 206].

У збірнику «تولد مجدد» (Відродження) газель, як і раніше, служить тією формою, в якій Сімін найбільш адекватно виражає світ своїх почуттів. Він складається з двох частин: перша – займає три чверті збірки, друга – має явну соціальну спрямованість.

Кохання для героїні - це всеосяжне почуття життя, це весна «в грудях» (у душі), це тимчасове цвітіння, різнобарвна радість серця, це джерело насолоди. Без любові життя втрачає будь-який сенс.

Це й інші вірші збірки «تولد مجدد» - (Отруєна кров тюльпанів) «مسمومیت» , «باران» (Злива поцілунків) «پایان انتظار» (Кінець очікування) , «خون گل های لاله» - найкращі в любовної лірики Сімін. Вони поетичні, красиві, музичні, сповнені почуттям.

Це вже наступний щабель у формуванні світогляду поетеси, переорієнтування на інші цінності. Якщо в газелях збірки (Мармур) «مرمر» героїню обтяжувала проблема вибору, то тут вибір уже зроблено. Гармонію свого існування вона бачить у ототожненні себе зі своїм почуттям. Всеосяжність почуття дає відчуття гармонії світу. Тіло і душа виступають на рівних: у душі твориться «кров виноградника буття», тіло є джерелом «зелених і червоних променів», що дарує радість. Відбувається ніби порівняння любові Божественної та земної, реабілітація людських почуттів. Земне кохання висвітлюється висотою і чистотою почуття, що забарвлює буття людини в кольори життя, кольору любові та весни - червоний і зелений. Невипадкові тут образи цвітіння, весни, різнобарвної радості.

Газелі Сімін Бегбагані мають форму, близьку до європейської композиції вірша, але з бейтом, який не є автономною одиницею. У збірці "Мармур" також присутня еротика, яка свідчить про зміну світогляду поетеси та дозволяє радостям любові та красі обнаженого тіла зайняти певне місце в картині світу [6].

У своїх газелях Сімін Бегбагані змінювала структуру, додаючи нові теми та ідеї, які не були типовими для класичної газелі. Вона змінювала розмір та форму куплетів, що створювало більшу гнучкість у її поезії [45].

У своїх газелях Сімін Бегбагані часто зверталася до особистих тем, таких як любов, самотність, втрата та розлука. Вона використовувала відображення природи та тварин, щоб описати свої почуття та емоції.

Назва вірша (газелі)	Головна тема
"گوزن مرغ" (Журавель)	Описує, як птах летить над горами та морями, зображаючи свою власну тягу до свободи та незалежності.
"گوزن مرغ" (Листопад)	Описує свої почуття розлуки з коханим, використовуючи природні образи, щоб відобразити свою скорботу та сум.
"آخرین پرتو" (Останній промінь)	Зображує свій духовний пошук та прагнення до божественної любові та милосердя.

"روزه‌ی بزرگ" (Великий піст)	Описує своє відчуття відмови від матеріальних речей та прагнення до духовного розвитку та поклоніння.
------------------------------	---

Газель традиційно складається з серії куплетів, які досліджують теми кохання та розлуки, причому кожен куплет закінчується однаковими римованими словами. Підхід С. Бегбагані до газелі передбачав оновлення її тем, щоб включити сучасні соціальні та політичні проблеми, зберігаючи при цьому традиційну структуру. Вона використовувала газель як засіб для вирішення політичних і соціальних проблем, таких як гноблення жінок, цензура та політична корупція. Роблячи це, С. Бегбагані створила новий стиль газелі, який поєднав традиційні поетичні форми з сучасними проблемами [32, с. 4].

Однією з головних особливостей газелі С. Бегбагані є її тематика. Традиційно, газелі були написані чоловіками і стосувалися любові, піднесення Богу та відчуття втрати. Однак, С. Бегбагані розширила тематику газелі на питання жіночої самосвідомості, рівності та відчуття свободи, що було великим кроком вперед для іранської поезії. У своїх віршах вона висловлює своє бажання бути незалежною, мати право на вибір та свободу думок, а також співчуття до інших жінок, які стикаються з обмеженнями в іранському суспільстві [7].

В основі творчості С. Бегбагані лежить поєднання класичних традицій і новаторських здобутків, що виявляється в її стильових пошуках. В той час як поезія ш'ере ноу була повністю новаторським течією, С. Бегбагані виступає з пошуком синтезу між класичними формами та новими тенденціями. Цей синтез виявляється в різних аспектах її творчості, але найбільш відомим і дослідженим є її творчий підхід до газелі.

Значною мірою до синтезу класичних форм і нових тенденцій сприяв і стиль С. Бегбагані, який відрізнявся від канонічного стилю газелі. Вона здебільшого відмовилася від жорсткої метрики та римованості, натомість надаючи перевагу вільному стилю й використовуючи так званий "вільний ритм", який дозволяв їй передавати емоційну напругу та інтенсивність почуття.

Особливої уваги в творчості С. Бегбагані заслуговує також її використання метафор, які дозволяють їй донести складні почуття та думки до читача. Вона використовує метафору як засіб вираження того, що не може бути точно описане словами. Наприклад, у поезії "Моя любов, ти як..." вона порівнює свою любов до снігу, вітерця та дощу, що падає на землю. Ця метафора підкреслює те, наскільки безпорадною та нестійкою є любов, та як вона може вплинути на наші життя.

Крім того, С. Бегбагані була знаменита своєю здатністю створювати яскраві образи, що знаходять відгук у серцях читачів. Вона використовує образи, щоб передати свої думки та почуття, навіть якщо вони суперечать загальноприйнятим нормам. У поезії "Лелеки моїх думок" вона порівнює свої думки з лелеками, які летять від неї далеко-далеко. Цей образ символізує її бажання піти далеко від традицій та консервативності, щоб знайти свою істинну суть.

Як би там не було, це було непросте завдання, і воно вимагало неабиякої майстерності та креативності, щоб створити поезію, яка була водночас новаторською і водночас пов'язаною з класичними традиціями перської літератури. У цьому відношенні С. Бегбагані була майстром. Їй вдалося синтезувати старе і нове, традиційне і авангардне у спосіб, який був водночас гармонійним і вражаючим.

С. Бегбагані поважала формальні правила газелі, але вона також розширила її тематичні можливості. Вона робила це, вводячи у форму нову тематику, наприклад, соціальні та політичні коментарі. Наприклад, у вірші

(Алея) “کوچه” С. Бегбагані описує тяжке становище міської бідноти в Тегерані – тему, до якої рідко зверталися в класичній перській поезії. Вірш С. Бегбагані відкривається наступними рядками:

Новаторський підхід С. Бегбагані до газелі можна побачити і в її поетичній збірці شاید این مسیح باشد (Можливо, це Месія), опублікованій у 1984 році. У цій збірці С. Бегбагані зверталася до таких тем, як свобода, цензура та роль жінки в суспільстві. Яскравим прикладом її стилістичних пошуків є вірш از قلب سرد من (З мого холодного серця). Вірш починається традиційним газелевим двовіршем «З мого холодного серця образ твій не відходить / Моє серце — твоя оселя, твоя любов — моє мистецтво». Однак потім С. Бегбагані відхиляється від традиційної форми, вводячи нові теми в наступних куплетах, торкаючись таких питань, як політичне гноблення та цензура. Роблячи це, С. Бегбагані перетворив газель на засіб для політичних і соціальних коментарів, зробивши її потужним інструментом для вираження незгоди в репресивному політичному кліматі Ірану. [18, с. 87]

Стилістичні пошуки С. Бегбагані не пройшли без суперечок, оскільки деякі традиціоналісти критикували її за відхилення від класичної форми газелі. Проте новаторський підхід С. Бегбагані був широко визнаний і високо оцінений багатьма поетами та критиками. Її твори були перекладені кількома мовами та отримали численні нагороди та відзнаки, включаючи престижну Премію Сімони де Бовуар за свободу жінок у 2011 році. Спадщина С. Бегбагані як поетеси та борця за права людини продовжує надихати покоління поетів та активістів в Ірані. і за його межами [52, с. 122].

Стилістичний пошук С. Бегбагані не обмежувався газеллю, оскільки вона також експериментувала з іншими традиційними формами перської поезії, такими як касида та рубаї. У своїй поетичній збірці «Чаша гріха», опублікованій у 1999 році, С. Бегбагані дослідила тему любові та бажання

через рубаї, чотирирядкову поетичну форму. Її рубаї відрізнялися простотою та прямою, а С.Бегбагані використовувала повсякденну мову для вираження складних емоцій. Цей підхід був відходом від традиційного рубаї, який часто покладався на вишукану та складну мову. Використання Бегбагані повсякденної мови в рубаї допомогло зробити її поезію більш доступною для ширшої аудиторії та сприяло її популярності серед іранських читачів [19, с. 52].

Стилістичний пошук Бегбагані не обмежувався лише вибором тем і форм, а й поширювався на використання мови. У своїй поезії Бегбагані використовувала просту й пряму мову, щоб висловити складні емоції та ідеї. Вона часто використовувала метафори та образи, взяті з повсякденного життя, як-от море, небо та природа, щоб передати глибоку істину про людський досвід. Такий підхід до мови був відходом від вишуканої та складної мови, яку використовували багато традиційних перських поетів, і це допомогло зробити її поезію більш доступною для ширшої аудиторії. Використання Бегбагані простої та прямої мови у її поезії стало важливим внеском у розвиток сучасної перської поезії та вплинуло на багатьох поетів, які пішли її стопами [23, с. 78].

2.2. Соціальна й духовна тематика поезії С. Бегбагані

Вірші Сімін початку 40-х років часто друкувалися в газетах та журналах, а з 50-х по 70-ті роки вийшло п'ять її збірок: "ستاره شکسته" (1950), "جای پا" (1956), "چلچراغ" (1957), "مرمر" (1963). Настрій поезій першої збірки - сумлінно-елегійний, вони виражають душевні турботи людини, що занурена у себе, віддалена від зовнішнього світу. Ці вірші розкривають образ чутливої дівчини, яка гостро реагує на будь-які прояви несправедливості та зла, але її переживання не виходять за межі складних стосунків у родині та неясних коханнях [35, с. 78].

У ранній любовній ліриці Сімін переважають сумні тони. Також у багатьох її збірках переважає соціально-буттєва тематика, що відображає типові для Ірану гострі проблеми, такі як руйнування сіл, надмірна праця в жахливих умовах і зниження життєвого рівня робочих верств населення. Вірші характеризуються простотою та лаконічністю мови, іноді прозаїчними образами, точним описом деталей, що відтворюють, а не описують образ.

У вірші "به شهر" холодного осіннього дня селянська родина, як і тисячі інших сімей, залишає свою землю і йде до міста, втілюючи тепер усі хиткі надії збіднілих людей. Неврожай і поміщицькі податки залишали селян без запасів на зиму, прирікаючи їх на голодне вимирання. Єдина надія на порятунок – місто:

به مقصد ناامنی پیش روی آن هاست
و پشت سرشان تلخی فاجعه‌های گذشت
شش جفت پای بی‌نعل و زخمی
راه پرشکست پیمودن

Попереду їх чекає непевна доля,
Позаду - гіркота минулих нещасть.
Шість пар босих, побитих ніг
Ходити по нерівній дорозі [9, с. 202].

Проста і правдива розповідь гармоніста перемежовується стриманими, лаконічними монологами автора. Загальний характер занепаду і повноти відповідає пейзажу, наділеному ознаками занепаду і ритуалу.

Сімін Бегбагані здобула всесвітнє визнання своєю соціальною та політично заангажованою поезією. Її роботи торкалися широкого кола тем,

включаючи кохання, втрату, ідентичність, і особливо соціальні та духовні теми [21].

У своїй поезії Сімін Бегбагані зверталася до соціальних та політичних тем, які стали особливо актуальними в Ірані після ісламської революції 1979 року. В її поезії можна побачити критику релігійного фундаменталізму та жіночої дискримінації в іранському суспільстві. Також у своїй поезії автор часто зверталася до теми еміграції та втрати батьківщини. Поезія Сімін Бегбагані також містить в собі соціальну та духовну тематику. Вона глибоко занурюється в проблеми сучасного іранського суспільства та піднімає теми, які є важливими для людей у їх складних умовах. Любов – це ще одна з головних тем в поезії Сімін. Вона описує різні аспекти любові – від першої зустрічі до розлуки, від щастя до болю.

Назва вірша (газелі)	Головні теми
"فضای گمشده" (Загублений простір)	Висловлює свою занепокоєність станом іранської культури після революції. Вона говорить про загубленість краси та поезії, яка є частиною іранської культури, та підкреслює необхідність повернення до цих цінностей [15].
"زن" (Жінка)	Зображує порушення прав жінок в іранському суспільстві. Вона описує, як жінки змушені приховувати свої обличчя та тіла

	<p>від чоловіків, та підкреслює, що жінки мають право на свободу та рівність [3].</p>
"مسجد" (Мечеть)	<p>Автор критикує релігійний фундаменталізм та відстоює право людини на духовну свободу та незалежність. Вона описує, як люди змушені підкорятися релігійному режиму та приховувати свої думки та переконання, та закликає до змін у цьому суспільстві [15].</p>
"مهاجر" (Емігрант)	<p>Описує свої почуття стосовно втрати свого рідного міста та країни, яку вона залишила. Вона також говорить про важкість життя в еміграції та про те, як важко зберегти свою ідентичність та культуру в чужій країні [3].</p>
"بی مرگی" (Безсмертя)	<p>Сімін Бегбагані розмірковує про загадковість життя та смерті. Вона підкреслює, що хоча ми можемо намагатися знайти відповіді на питання життя та смерті, наша мудрість є</p>

	обмеженою, та ці питання залишаються нерозгаданими [2].
" ناامیدی " (Відчай)	Автор звертається до теми відчаю та втрати надії. Вона говорить про те, як люди можуть бути зруйновані життєвими обставинами, та підкреслює необхідність знайти надію та силу, щоб продовжувати життя [2].
" گنج " (Скарб)	Описує значення любові та дружби в житті людини. Вона говорить про те, як важливо мати близьких людей в своєму житті, та як вони можуть допомогти нам пройти складні моменти життя [4, с. 11].
" امید " (Надія)	Описує надію на краще майбутнє Ірану та його народу. Вона говорить про те, як важко бути оптимістом в складних умовах, але надія на краще завжди повинна бути в нас [5].

<p>"خلوت" (Порожнеча)</p>	<p>Описує відчуття порожнечі та безнадії, які відчуває іранський народ. Вона говорить про те, як важко знайти сенс в житті в умовах, коли країна переживає складний період, і які негативно впливають на життя людей [2].</p>
<p>"بعث" (Відродження)</p>	<p>Сімін Бегбагані описує важливість збереження національної культури та історії. Вона говорить про те, як важливо повернутися до своїх коренів та традицій, щоб знайти сенс в житті, та як це може допомогти Ірану знайти свій шлях до відродження.</p>
<p>"قربانی" (Жертва)</p>	<p>Описує жертву, яку доводиться приносити людям в складних умовах. Вона говорить про те, як важко бути людиною в умовах насильства та конфлікту, та як важливо допомагати один одному і бути поруч в такі складні моменти [2].</p>
<p>"تنهایی" (Самотність)</p>	<p>Описує почуття самотності та беззахисності, які відчувають жінки у сучасному іранському суспільстві [2].</p>

"اوصاف عشق" (Осанна любові)	Описує важливість любові та взаєморозуміння в сім'ї та суспільстві в цілому. Вона говорить про те, як важко бути жінкою в іранському суспільстві, але водночас підкреслює важливість любові та сімейних цінностей.
"نماز" (Молитва)	Сімін Бегбагані описує свої духовні переживання та віру в Бога [8].
"جستجو" (Пошук)	У цій газелі вона звертається до теми богошукацтва та пошуку сенсу життя [8].
"جدایی" (Розлука)	Описує свої переживання після розлуки з коханим, яка стала для неї душевним болем [8].
"خوشبختی" (Щастя)	Говорить про те, як любов може принести щастя та радість у житті людини [8].

Однією з центральних тем, до якої звертається Бегбагані у своїй поезії, є концепція соціальної справедливості [52, с. 67]. У своїх роботах вона висвітлює боротьбу маргіналізованих і пригноблених осіб і спільнот і кидає виклик статус-кво [19, с. 23]. Вірші Бегбагані часто розмірковують про соціально-політичні реалії Ірану та світу загалом, критикуючи несправедливість і виступаючи за рівність і свободу [23, с. 45].

Вірші авторки часто підкреслюють її прихильність до соціальної справедливості та її віру в те, що всі люди повинні мати доступ до однакових можливостей і прав, незалежно від їх соціального статусу, раси, статі чи релігії.

Як згадувалося раніше, Бегбагані оновила газель, традиційну форму перської поезії, щоб розглянути такі сучасні проблеми. Таке використання газелі для звернення до політичних тем було відходом від традиційного використання форми, яка зосереджена насамперед на темах кохання та романтики. Новаторський підхід С. Бегбагані до газелі допоміг зробити форму більш актуальною для сучасних читачів і сприяв розвитку сучасної перської поезії.

Іншою ключовою темою, до якої звертається Бегбагані у своїй поезії, є духовність [35, с. 56]. Твори С. Бегбагані глибоко пройняті суфійською містикою та духовними вченнями, які вона використовує для дослідження природи людського існування та пошуку сенсу та мети життя [9, с. 48].

Використання С. Бегбагані метафор і образів у своїх віршах передає глибину та складність духовної туги, підкреслюючи універсальне людське прагнення до зв'язку та трансцендентності.

Іншим помітним аспектом стилістичних пошуків С. Бегбагані була її зосередженість на жіночих проблемах у своїй поезії. Як видатна поетеса в Ірані, С. Бегбагані використовувала свою поезію для вирішення таких проблем, як гендерна нерівність, права жінок, а також соціальні та культурні обмеження, з якими стикаються жінки в іранському суспільстві.

Такі вірші відображають прагнення С. Бегбагані підвищити статус жінки в іранському суспільстві та кинути виклик патріархальним нормам, які довгий час обмежували життя жінок. Використовуючи мову та образи традиційної перської поезії для вирішення сучасних проблем, з якими стикаються жінки, С. Бегбагані сприяла розвитку виразно феміністичного голосу в перській поезії.

Стилістичні пошуки С. Бегбагані також відображали її відданість соціальній справедливості та правам людини. Протягом усієї своєї кар'єри Бегбагані була відвертим прихильником свободи слова, демократії та особистих свобод в Ірані. Вона використовувала свою поезію для вирішення таких проблем, як політичне гноблення, цензура та придушення незгодних голосів.

Такі вірші відображають прагнення Бегбагані використовувати свою поезію як засіб опору авторитаризму та несправедливості. Її спадщина як поета та борця за права людини продовжує надихати поетів та активістів в Ірані та в усьому світі.

Отже, творчість Сімін Бегбагані – це синтез класичної традиції та новаторства, який відображає складні реалії іранського суспільства та експериментує зі стилістичними прийомами. У своїх творах вона описує різноманітні теми – від соціальних та політичних до духовних та особистісних. Її поезія є важливим свідченням культурного та історичного життя Ірану, а також важливим внеском у світову літературу.

Висновки до другого розділу

Сімін Бегбагані, відома своїм унікальним поєднанням класичного та сучасного стилів. У цьому розділі розглядаються її стилістичні пошуки та тематичне оновлення газелі, а також соціальні та духовні теми, присутні в її поезії.

Бегбагані змогла вдихнути нове життя в традиційну форму газелі, оновивши її теми та сюжети, щоб відобразити сучасні проблеми. Вона використала структуру газелі для вирішення таких тем, як кохання, політика та соціальна справедливість, зберігаючи при цьому ліричність класичної форми. Здатність Бегбагані поєднувати класику з сучасним привела до створення унікального поетичного стилю, який резонує з читачами досі.

Її роботи часто стосуються таких питань, як права людини, гендерна рівність і політичне гноблення [21, с. 73]. Вона використовує свою поезію, щоб дати голос тим, хто маргіналізований і пригноблений, і повернути увагу до соціальних і політичних проблем, які часто ігноруються. Водночас поезія Бегбагані глибоко духовна і вкорінена в традиціях суфізму. Її вірші часто досліджують теми кохання, духовності та взаємозв'язку всього суцього.

Загалом творчість Сімін Бегбагані являє собою синтез класичного та інноваційного стилів, а також поєднання соціальних і духовних тем. Її поезія розповідає про боротьбу та тріумфи людського досвіду, а також підкреслює важливість співчуття, емпатії та соціальної справедливості. Її здатність поєднувати старе з новим і духовне з соціальним є свідченням її майстерності як поета та її відданості своїй справі.

Підсумовуючи, стилістичний пошук Сіміна Бегбагані був унікальним та новаторським підходом до традиційної перської поезії. Вона оновила теми та форми класичної перської поезії для вирішення сучасних

соціальних і політичних проблем, зберігаючи при цьому традиційну структуру цих форм. Використання нею повсякденної мови та образів допомогло зробити її поезію більш доступною для ширшої аудиторії, а її спадщина як поета та борця за права людини продовжує надихати покоління поетів та активістів в Ірані та за його межами.

Таким чином, у творчості Сіміна простежується та сама лінія, що і в перській позиції в цілому: індивідуалізація почуттів призводить до розкріпачення особистості, розкріпачення душі і тіла.

Ця тема у творах багатьох поетів ш'ере ноу розроблялася у модерністському ключі. Модерністські прийоми та образи характерні і для подібних газелей Сімін. Вони зустрічаються різкі, часом грубі, натуралістичні образи.

Безумовно, такі різкі випадки ніяк не вписуються в уявлення про газель, від якої нічого й не залишається, крім розміру та рими.

РОЗДІЛ 3. ЖІНОЧА НОВА ПОЕЗІЯ ІРАНУ 40–70-Х РР. 20 СТ.: ПОШУКИ ОСОБИСТІСНОЇ СВОБОДИ

3.1. Поезія Ф. Фарухзад як творчий бунт жінки

Поезія завжди відображає духовний стан народу та його болі, тому є важливою складовою культури, а не тільки мистецтвом. У світовій літературі поетичні твори жінок завжди відрізнялися особливою тонкістю та глибиною. Це особливо яскраво проявилось в іранській поезії в 40-70-х роках ХХ століття, коли жінки стали відчувати потребу в боротьбі за свої права та висловлювати свої думки та переживання через поезію. Жіноча нова поезія Ірану стала бунтом проти традиційного життя, в якому жінкам не дозволяли свободи слова, думок та дій.

Іранська поезія завжди пов'язувалася зі складною історією країни. У кожному епосі, вірші, байці та народній пісні, були відображені події, що відбувалися в державі. У другій половині ХХ століття, після того як Іран став конституційною монархією, жінки почали брати участь у соціально-політичному житті країни [46, с. 45]. Це дало їм можливість вільно висловлювати свої думки та переживання. Жінки стали займатися поезією, що було чимось новим та революційним у культурі Ірану.

Основною темою поезії стала боротьба жінок за свої права та свободу. Важливим аспектом стала проблема обмеження свободи жінок в іранському суспільстві. Жінки відчували себе важливими та потрібними у суспільстві, висловлюючи свої погляди на соціальні та політичні проблеми країни, та розмірковували над своїм місцем у світі. Вони часто висловлювалися про свої почуття незахищеності та вразливості, але одночасно надихала інших жінок на боротьбу за свої права та свободу. Форуґ Фарухзад стала символом жіночого бунту в Ірані та інших країнах Близького Сходу [24, с. 646].

Незважаючи на те, що в Ірані поезія жінок стала популярною тільки в другій половині ХХ століття, вона має багату історію. Відомо, що ще в середньовіччі жінки були активними учасниками літературного життя країни та створювали вірші, але через соціально-культурні та релігійні обмеження вони не мали можливості опублікувати свої твори та отримати визнання від громадськості [36].

З часом ситуація змінилася, і жінки отримали можливість висловлювати свої думки та переживання через поезію. Сьогодні іранські поетеси продовжують створювати твори, в яких висловлюють свої думки про соціальні проблеми, політику та статеву рівність. Вони допомагають змінювати уявлення про жінок в іранському суспільстві та показують, що жінки мають право на свободу слова та самовизначення [38, с. 81].

Поезія Форуг Фарухзад стала справжнім втіленням її бунту проти традиційного іранського суспільства та обмеженого стереотипами уявлення про жінку [29, с. 12]. У своїх віршах вона боролася за право жінок на вибір та рівність у соціальному та політичному житті.

Особливо важливим аспектом творчості Форуг Фарухзад є її відверте та сміливе зображення проблем, з якими зіткнулася жінка в іранському суспільстві 40-70-х років ХХ століття. У своїх віршах вона не соромилася говорити про обмеження, які були накладені на жінок, які не мали права народжувати та виховувати дітей, працювати за межами дому або вибирати своїх партнерів у шлюбі. Форуг Фарухзад відкрито заявляла, що традиційні ролі, відведені жінкам у суспільстві, є несправедливими та обмежують їх особисту свободу [10, с. 10].

У 1950-х роках Форуг Фарухзад була студенткою університету та активісткою жіночого руху, що відбувався в Ірані в той час [31, с. 61]. Вона долучилася до жіночої організації "Мільйон подруг", де займалася просвітницькою та політичною роботою серед жінок.

У 1960-х роках Форуг Фарухзад стала однією з провідних поетес жіночої нової поезії Ірану [33, с. 3]. Її поезія була оригінальною та новаторською, вона використовувала вільний вірш та сучасну мову для вираження своїх думок та почуттів.

Форуг була першою жінкою в Ірані, яка видавала збірки власної поезії. У 1955 році вона опублікувала свою першу збірку віршів під назвою "عصير" (Полонянка) [31, с. 61]. У цій збірці Форуг Фарухзад висловлює своє розчарування в традиційній ролі жінки в іранському суспільстві та бажання вийти за рамки стереотипів.

У 1962 році Форуг Фарухзад видала збірку "تولدی دیگر" (Інше народження), яка стала її найвідомішою та найбільш емоційною збіркою [50, с. 225]. У цій збірці вона відображає свої пошуки особистісної свободи та незалежності, а також висловлює своє бажання відчувати себе людиною, яка володіє правом на власне життя та щастя.

У своїх наступних збірках, Форуг Фарухзад продовжувала висловлювати своє прагнення до свободи і права на особисте самовизначення. У збірці "تولدی دیگر", вона використовувала вірші, щоб висловити своє бажання народитися знову в іншій епосі та отримати права та свободу, яку вона так бажала [26].

У 1970-х роках Форуг Фарухзад стала критиком урядового режиму Шаха та його союзників. Вона виступала проти репресивної політики та порушення прав людини в Ірані. Вона була також проти застосування хірургічних методів стерилізації жінок, що було поширеною практикою в Ірані на той час [54].

На жаль, у 1967 році Форуг Фарухзад була вбита своїм чоловіком після розлучення з ним. Її життя та творчість стали символом боротьби за права жінок в Ірані та всьому світі. Її вплив на іранську культуру та літературу назавжди залишиться помітним і важливим [42, с. 10].

Вірш "به تو که عاشق من باید شوی" (Для тебе, котрий маєш бути моїм), опублікований Форуг Фарухзад у 1955 році, є одним з її найвідоміших творів. У цьому вірші вона відверто висловлює свої бажання та потреби як жінки, яка бореться за своє право на свободу та незалежність. Вірш був викликом традиційним гендерним ролям у Ірані та відображав нову хвилю фемінізму в країні [40, с. 10].

Форуг Фарухзад стала символом жіночого бунту проти патріархальної системи в Ірані. Її творчість відкривала нові можливості для жінок в творчості та показувала, що жінки можуть бути сильними та незалежними. Її поезія стала важливим кроком у розвитку жіночої літератури в Ірані та знайшла своїх шанувальників усього світу.

У своєму творчому доробку Форуг Фарухзад звертає увагу на проблеми гендерної нерівності, що стали центральним елементом її поезії. У багатьох своїх віршах вона звертається до жінок як до рівних партнерів та активних учасниць суспільства. Вона надає жінкам голос у своїх творах та показує їх як сильних та незалежних осіб, здатних досягати успіху та змінювати світ [45].

Форуг Фарухзад, крім свого новаторського підходу до форми та змісту поезії, звертає увагу на гендерну рівність та проблеми, що пов'язані зі статусом жінки в суспільстві. Вона активно виступає за права жінок та створює твори, які надають жінкам голос та показують їх як сильних та незалежних осіб. Відмовляючись від стереотипного уявлення про жінку як про слабшу стать, Форуг Фарухзад надає жінкам можливість довести свої здібності та змінювати світ [61].

У своїх творах Форуг Фарухзад також звертає увагу на проблеми насильства щодо жінок, надаючи підтримку та показуючи важливість бути на боці жінки у таких випадках. Один з найвідоміших віршів авторки - "Історія батьків" - розповідає про жінку, яка стикається з насильством від

свого чоловіка, та показує, як важливо підтримувати жінку та бути на її боці [51].

3.2 Новаторство форми і змісту поезії Форуг Фарухзад

Форуг Фарухзад у своїй поезії використовувала яскраві образи та метафори для вираження своїх почуттів та думок. Вона створювала образи сильних та незалежних жінок, які змушені боротися з патріархальними традиціями та суспільними нормами.

Її збірка «Бранниця» включає 44 ліричні вірші, написані в традиційному стилі. Він викликав суперечливі відгуки, але згодом витримав чотири видання і став одним із найпопулярніших поетичних збірок в Ірані.

Частина рецензентів дорікала молодому автору в аморальності, відсутності скромності, сором'язливості. Більш серйозні критики та знавці поезії, які визначили автора збірки як талановитого та яскравого поета, назвали Фарухзад «поборницею жіночої емансипації» [53].

Така реакція була викликана незвичною сміливістю в трактуванні любовної теми, головною для більшості віршів збірки, а також незвичайною для іранця, вихованого на класичних зразках любовної лірики, системою поетичної образності. Подолаючи естетичні канони, що склалася, Фарухзад втілювала у віршах світ своїх почуттів, виражала «приховане в схованках її душі».

باد مارا با خود خواهد برد

در شب کوچک من ، افسوس

باد با برگ درختان میعادى دارد

در شب کوچک من دلهره ویرانیست

گوش کن

وزش ظلمت را می شنوی ؟
من غریبانه به این خوشبختی می نگرم
من به نومیدی خود معتادم
گوش کن
وزش ظلمت را می شنوی ؟
در شب اکنون چیزی می گذرد
ماه سرخست و مشوش
و بر این بام که هر لحظه در او بیم فرو ریختن است
ابرها، همچون انبوه عزاداران
لحظه باریدن را گویی منتظرند
لحظه ای
و پس از آن، هیچ
پشت این پنجره شب دارد می لرزد
و زمین دارد
باز می ماند از چرخش
پشت این پنجره یک نامعلوم
نگران من و تست
ای سرپایت سبز
دستهایت را چون خاطره ای سوزان، در دستان عاشق من
بگذار
و لبانت را چون حسی گرم از هستی
به نوازش لبهای عاشق من بسپار
باد ما را با خود خواهد برد
باد ما را با خود خواهد برد

Вітер віднесе нас із собою

В мою коротку ніч, на жаль,

Вітер уклав угоду з листям дерев.

В моїй короткій ночі є руйнівний неспокій.

Прислухайся:

Чуєш віяння темряви?

Я, немов чужинка, дивлюся на це щастя.

Я пристрастилася до свого відчаю.

Прислухайся:

Чуєш віяння темряви?

Вночі зараз щось рухається.

Місце червоний і стурбований.

І над цим дахом, який кожної миті боїться обвалитися,

Хмари, немов натовп людей у траурі,

Неначе чекають миті, коли хлине дощ.

Мить

І за нею – ніщо.

За цим вікном тремтить ніч,

І земля

Припиняє обертатися.

За цим вікном хтось незнайомий

Турбується про мене і тебе.

Гей, зелений з ніг до голови!

Поклади свої, немов пекучий спогад, руки

В мої закохані долоні

І вручи свої губи, схожі на тепле відчуття існування,

Ласці моїх закоханих губ.

Вітер віднесе нас із собою.

Вітер віднесе нас із собою [1, с. 223].

Цей вірш Форуґ Фарухзад є зразком її романтичного підходу до поезії. Він викликає почуття ностальгії і безнадії, темряви та торжества природи.

Через повільні темпи вірша та повторення фраз в ньому створюється спокійна та містична атмосфера.

Вірш складається з трьох строф, де кожна з них має свій унікальний настрій та ідею. У першій строфі поетка говорить про угоду між вітром та листям дерев, що засвідчує про те, що час не стоїть на місці. В другій строфі Форуг згадує про свої почуття самотності та відчайу, а також про відчуття темряви. У третій строфі авторка говорить про незнайомого, хто турбується про неї та про головну ідею вірша – про те, що вітер може віднести все, що ми маємо [63].

У цьому вірші використовується також багато метафор та символів, що дає можливість відчутти глибинну суть поезії. Наприклад, "із зеленими ногами" може вказувати на те, що головний герой є невинним і свіжим, а "вітер віднесе нас із собою" може вказувати на те, що життя є нестійким та що потрібно цінувати кожен момент життя [58].

У цілому, вірш Форуг Фарухзад "Вітер віднесе нас із собою" є прекрасним прикладом її поетичного дару, що дозволяє читачам відчутти глибоку суть поезії та відчутти неповторні емоції.

У віршах автора переважає символізм. Образи неба та птиці народжують широке коло асоціацій. Це і пошук нового кохання, і пошук нового, творчого життя. Є у вірші і тюремник, але не він – перешкода до вільного польоту птаха. Основна перешкода - це слабкість духу, сумніви, це зв'язки звички, що міцно утримують птаха в стінах в'язниці [60].

Є і інші приклади таких віршів:

تولدی دیگر
همه هستی من آیه تاریکیست
که ترا در خود تکرار کنان
به سحرگاه شکفتن ها و رستن های ابدی خواهد برد
من در این آیه ترا آه کشیدم، آه

من در این آیه ترا
...به درخت و آب و آتش پیوند زدم
زندگی شاید
یک خیابان درازست که هر روز زنی با زنبیلی از آن می گذرد
زندگی شاید
ریسمانیست که مردی با آن خود را از شاخه می آویزد
زندگی شاید طفلیست که از مدرسه بر می گردد
یا عبور گیج رهگذری باشد
که کاله از سر بر می دارد
:و به یک رهگذر دیگر با لبخندی بی معنی می گوید
"صبح بخیر"
زندگی شاید آن لحظه مسدودیست
که نگاه من، در نی نی چشمان تو خود را ویران می سازد
و در این حسی است
که من آنرا با ادراک ماه و با دریافت ظلمت خواهم آمیخت
در اتاقی که به اندازه یک تنهائیت
دل من
که به اندازه یک عشقت
به بهانه های ساده خوشبختی خود می نگرد

Інакше народження

Усе моє життя – це аят темряви,
Який, тебе у собі повторюючи,
Понесе до світанку вічних зростань і цвітінь.
Я в цьому аяті тебе вистогнала.
Я в цьому аяті тебе
Об'єднала з деревом, водою і полум'ям...
Життя, можливо,
Є довгою вулицею, якою щодня ходить жінка з кошиком.

Життя, можливо,
Є мотузкою, на якій чоловік вішається на гілці дерева.
Життя, можливо, є дитиною, що повертається зі школи,
Або неуважною ходою перехожого,
Що знімає з голови капелюха
І каже з безглуздою посмішкою іншому перехожому:
«Доброго ранку».
Можливо, життя – це та обмежена мить,
У яку мій погляд руйнує себе в очеретяних заростях твоїх очей,
І в цьому почутті,
Яке я змішаю з усвідомленням Місяця й розумінням темряви,
У кімнаті, що завбільшки з самотність,
Моє серце,
Що є завбільшки з кохання,
Шукає простих приводів для свого щастя [1, с. 225].

Цей вірш має заголовок "Інакше народження" і здається, що автор хоче передати ідею нового народження, переродження, зміни в житті.

Вірш складається з двох частин, де перша - це опис того, як він хоче пов'язати своє життя з природою, і як його життєвий аят може призвести до світанку вічних зростань і цвітінь. У другій частині автор описує життя як безліч можливостей, від повсякденного до мистецького, і знову натякає на те, що життя повинно бути пережито з коханням і радістю.

Структура вірша містить чотири строфи, кожна з яких складається з різної кількості рядків. Використовуються різні метафори та образи, такі як "кошик", "мотузка", "розуміння темряви", "кохання", які допомагають передати ідею переродження і зміни.

У вірші використовується переносне значення слів, такі як "життя" і "аят", які можуть викликати різні асоціації у читачів, що дозволяє передати багатогранність теми.

У багатьох її роботах, тема «кохання - війна / протиборство» стане превалювати в ліриці Фарухзад. Оспівування пристрасті зробить її вірші елементами еротики, а часом і натуралізму і спричинить гучну дискусію в пресі про міру дозволеного в поезії. Любовна тема для поетеси була, по суті, основою тлумачення поняття творчості [58].

Чуттєвість і духовність - таке поєднання притаманно кращих її віршів любовного циклу. Любов у Фарухзад близька до містичного, суфійського тлумачення, бо вона як результат, прорив у інше життя. Такий самий контекст іноді передавав і сум та турбота у її віршах.

اندوه پرست
کاش چون پائیز بودم ... کاش چون پائیز بودم
کاش چون پائیز خاموش و مائل انگیز بودم
برگهای آرزوهایم یکایک زرد می شد
آفتاب دیدگانم سرد می شد
آسمان سینه ام پر درد می شد
ناگهان طوفان اندوهی بجانم چنگ می زد
اشکهایم همچو باران
دامنم را رنگ می زد
وه ... چه زیبا بود اگر پائیز بودم
وحشی و پر شور و رنگ آمیز بودم
شاعری در چشم من می خواند ... شعری آسمانی
در کنار قلب عاشق شعله می زد
در شرار آتش دردی نهانی
... نغمه من
همچو آوای نسیم پر شکسته

عطر غم می ریخت بر دلهای خسته

:پیش رویم

.چهره تلخ زمستان جوانی

:پشت سر

آشوب تابستان عشقی ناگهانی

:سینه ام

منزلگه اندوه و درد و بدگمانی

کاش چون پائیز بودم ... کاش چون پائیز بودم

Поклонниця суму

Якби ж то я була як осінь... якби ж то я була як осінь,

Якби ж то я була як тиха осінь, що навіює смуток.

Листя моїх мрій один за одним би жовтіли,

Сонце моїх очей холоднішало б.

Небо моїх грудей сповнилося б болем.

Зненацька б буревій смутку захопив мою душу пазурами,

Мої сльози, немов дощ,

Забарвили б поділ мого одягу.

Ах... як було б гарно, якби я була осінню,

Неприборканою, бентежною та різнобарвною

Поет би мені присвятив... небесного вірша,

Біля мене серце закоханого палало б вогнем.

У язиках полум'я прихований біль

Моєї пісні...

Мов голос вітерцю з перебитими крилами

Огортав би ароматом суму стомлені серця.

У мене попереду:

гірке обличчя зими молодості.

Позаду:

бентежне літо несподіваного кохання.

Мої груди:

домівка суму, болю й поганих передчуттів.

Якби ж то я була як осінь... якби ж то я була як осінь [1, с. 221].

Цей вірш – це вираз сильного бажання стати як осінь, як символ суму, меланхолії та спокою. Поетка використовує метафори осіннього листопаду, щоб передати свої почуття та переживання. Вона бажає, щоб її життя було наповнене болем, розчаруванням і сумом, як осінній ліс, який втрачає своє листя.

У вірші використовуються зображення, що надають трагічний тон, такі як сльози, буревії та біль. Поетка відчуває, що її життя сповнене болем, а серце сповнене жаги до щастя.

Востаннє, поетка використовує повторення перших двох рядків, щоб підкреслити своє бажання бути як осінь. Це підкреслює важливість цього бажання для неї.

Загалом, вірш вражає своєю сильною емоційністю, зображуючи бажання бути як осінь, символ суму, меланхолії та спокою.

Вірші книги Тавал-лоде дигар» («Друге народження») представляють те нове, що з'явилося у творчості поетеси починаючи з 1959 р. У вірші «Арусаке куки» («Заводна лялька») звучить бунт проти ханжества, проти ненависної їй ролі жінки – частини домашнього вогнища, власниці чоловіка. Завдяки здібності Фарухзад до створення ємних характерів образ жінки-ляльки набуває широкого філософського і поетичного звучання, викриваючи життя, позбавлене творчого початку.

Для цього та інших віршів збірки характерно помітне зникнення елементів еротики. Крім того, поетеса вводить пейзаж – нова для її лірики особливість. Про звернення Фарухзад до нової техніки листа, близької модернізму, свідчить зіткнення різних лексичних рівнів.

Новаторство форми і змісту поезії Форуг Фарухзад було в тому, що вона змінювала традиційні форми поезії та використовувала сучасну мову. Вона використовувала вільний вірш та велику кількість метафор, що дозволяло їй виражати свої думки та почуття більш точно та емоційно [39, с. 12].

У своїх творах Фарухзад використовує різноманітні форми та стилі, зокрема, віршовані рядки, прозові тексти, поетичні мініатюри, афоризми, віршовані прози та інші [60]. Однак, вона не просто використовує ці форми, а створює їх з нуля, додаючи власні елементи та оригінальність.

Один з прикладів інноваційного підходу Фарухзад до форми поезії є його використання "роз'єднаних рядків". У багатьох своїх віршах Фарухзад відокремлює окремі слова та фрази, розміщуючи їх на окремих рядках, що створює враження несподіваності та незвичайності в структурі вірша [56].

Крім того, Фарухзад використовує відмінну від класичної метрику та римування, що також робить її поезію особливою та незвичайною [57]. Таким чином, Фарухзад вносить новаторські елементи у форму поезії та тим самим розширює її границі, також вона змінює традиційні теми та сюжети, розширюючи їх та надаючи їм нового значення. конфлікти, екологічні проблеми тощо. Однак, вона робить це не традиційним способом, а через власне бачення світу та виразні засоби поетичної мови [60].

Один з прикладів такого підходу є вірш "Рапсодія жінки", де Фарухзад зображує жінку як потужну силу, яка здатна стати лідером та впливати на світ навколо. У вірші Ф. Фарухзад показує, що жінки можуть бути незалежними та успішними, а їхні мрії та амбіції так само важливі, як і у чоловіків.

Ще один твір, "Моя маска" [59], демонструє новаторський підхід Фарухзад до форми та змісту поезії. Він розповідає про жінку, яка намагається приховати свою справжню особистість за маскою. Фарухзад

використовує метафори та символіку, щоб показати, як жінки повинні пристосовуватися до соціальних норм та очікувань, аби отримати схвалення від суспільства.

Творчість Форуг Фарухзад також має важливе значення для розвитку сучасної іранської літератури. Її новаторський підхід до форми та змісту поезії відкриває нові можливості для поетів та допомагає розширювати межі креативності в літературі. Вона вплинула на багатьох поетів свого покоління та наступних, які продовжують використовувати її підхід до поезії [55].

Одним з таких поетів є Шира Ерфані, яка була вплинута творчістю Форуг Фарухзад. У своїй поезії вона також зосереджується на проблемах, пов'язаних зі статусом жінок в іранському суспільстві та їхніми відносинами з чоловіками. Вона також використовує сюрреалістичні образи та метафори, щоб передати свої думки про соціальні норми та обмеження, що впливають на жінок.

У своїх віршах Форуг Фарухзад також звертає увагу на культурні та історичні проблеми, що впливають на життя іранців. Вона висловлює свої думки про релігійні традиції, звичаї та забобони, що досі зберігаються в іранському суспільстві [62]. Вірші Форуг Фарухзад допомагають читачеві краще зрозуміти культуру та історію Ірану.

Новаторський підхід Форуг Фарухзад до форми та змісту поезії вплинув на іранську літературу та став важливим фактором у розвитку сучасної іранської культури. Її творчість відкрила нові можливості для поетів та письменників, які продовжують розширювати межі креативності в літературі. Також вона стала символом боротьби за права жінок в Ірані та по всьому світу [65].

У своїх віршах Фарухзад активно використовує метафори та символіку, щоб передати складні емоції та почуття, пов'язані з боротьбою за рівність жінок у суспільстві. Вона також використовує свою поезію як

засіб для висловлення своєї незгоди з традиційними стереотипами про роль жінки у суспільстві та ставленням до них у суспільстві. Фарухзад вбачає своє покликання в тому, щоб допомогти іншим жінкам бачити себе як осіб, які можуть бути самостійними та вільними, та долучитися до боротьби за свої права та рівність у суспільстві [43, с. 25].

У своїх віршах Фарухзад звертається до жіночої ідентичності та психології, намагаючись зрозуміти та висловити складні емоції та почуття, пов'язані з тим, що бути жінкою у суспільстві, де їх права та свободи обмежені. У своєму вірші "Іранські жінки" вона описує трагічний долі жінок у своїй країні та закликає їх не зневажати своє жіноче я, але замість цього боротися за свої права та свободу [27, с. 39].

Ще однією темою, яку Фарухзад активно досліджує у своїх віршах, є сексуальність та любов. Вона розглядає ці теми з жіночої перспективи та використовує вірші для висловлення своїх почуттів та емоцій. У вірші "Зустріч", Фарухзад описує почуття жінки, яка очікує зустрічі з коханим та відчуває сильні емоції та почуття пристрасті [34, с. 56]. У вірші "Любов" вона висловлює свої думки про любов та її вплив на людей [44, с. 22]. Ці теми дуже часто були неприйнятні в іранському суспільстві того часу, але Фарухзад була готова ризикувати та відкрито говорити про те, що її турбує.

Крім того, Фарухзад зверталася до тем, пов'язаних з політикою та соціальними питаннями. У своєму вірші "Кров" вона говорить про жорстокість війни та вбивства невинних людей [25, с. 10]. У вірші "Моя країна, що ти зробила?" вона висловлює свою незадоволеність тим, як уряд ставиться до проблем нації та до народу загалом [48, с. 45]. Ці теми були дуже актуальними у той час, коли Іран переживав складний період в історії своєї країни.

Висновки до третього розділу

Таким чином, можна стверджувати, що поезія Ф. Фарухзад є творчим бунтом жінки проти традиційного іранського суспільства та його стереотипів. Вона використовує свої вірші для вираження своїх емоцій, почуттів та думок щодо того, як жінки мають жити своїм життям у суспільстві. Вона висловлює свої думки щодо сексуальності та любові, теми, які у той час були табу. Крім того, Фарухзад зверталася до тем, пов'язаних з політикою та соціальними питаннями, що свідчить про те, що вона не обмежується лише жіночими темами.

Фарухзад була однією з перших іранських поетес, яка використовувала свою поезію як засіб виразу своїх думок та почуттів щодо соціальних проблем та становища жінок у суспільстві. Її вірші були важливим кроком до розвитку нової жіночої поезії в Ірані. Вона не тільки досліджувала теми, які були табу, але й висловлювала свої думки з чутливістю та емоційністю. Вона була сміливою та відважною жінкою, яка говорила про те, що її турбує, незважаючи на можливі наслідки.

Отже, Фарухзад внесла великий внесок у розвиток жіночої поезії в Ірані, та була важливим символом боротьби жінок за свої права та свободу. Її поезія зберігається як пам'ятник та нагадування про те, що важливо говорити про те, що нас турбує, і бути відкритими до нових ідей та думок.

У підсумку можна сказати, що поезія Форуґ Фарухзад відображала пошуки особистісної свободи та незалежності жінок в Ірані у 40-70-х роках 20 століття. Вона стала символом боротьби за рівні права жінок та відкривала нові можливості для жіночої творчості. Її творчість була новаторською в тому, що вона використовувала вільний вірш та метафори для вираження своїх думок та почуттів. Форуґ Фарухзад зробила великий внесок у розвиток жіночої літератури в Ірані та стала невмирущою легендою в історії країни.

Таким чином, Форуґ Фарухзад є визначною поетесою, яка змінює традиційну форму та зміст поезії, вносячи у них нові елементи та ориґінальність. Її поезія знаходить відгук у серцях читачів, оскільки вона передає почуття та емоції, які є універсальними для кожного з нас.

ВИСНОВКИ

Інтерес до жіночої творчості пояснюється його популярністю у контексті масової літератури. Проблема жіночої літератури, а також статус жінок загалом у сучасному світі, цікавить багатьох. Останнім часом наукові кола активно обговорюють обґрунтування визнання "жіночої літератури" культурним феноменом, сперечаючись щодо творчості жінок і їх здатності створювати духовний продукт високої художньої якості.

Поезія Ірану 40-70-х років ХХ століття відзначається значними стилістично-тематичними пошуками. Поезія ш'ере ноу, як частина цього руху, досліджувала нові форми та теми в поезії, тоді як жіноча поезія в Ірані водночас була спрямована на пошук особистої свободи. Метою даної роботи було дослідити історичний контекст виникнення та розвитку поезії Шере Ноу та жіночої поезії Ірану в 40-70-х роках 20 століття, проаналізувати поетичний маніфест Н. Юшідж як основоположника нової поезії та його вплив на розвиток поезії ш'ере ноу.

Для досягнення мети цієї роботи було визначено кілька завдань, які потребували вирішення. Першим завданням було дослідити історичний контекст виникнення та розвитку поезії ш'ере та жіночої поезії в Ірані між 40-ми та 70-ми роками ХХ століття. Аналіз показав, що на появу цього виду поезії вплинули соціальні та культурні трансформації, які відбувалися в Ірані в той час. Зміни були зумовлені, головним чином, знайомством із західною культурою, що створило потребу в новому типі самовираження, який би відображав нову реальність. На появу жіночої поезії також вплинула зростаюча присутність жінок у публічній сфері та їхнє бажання кинути виклик традиційним гендерним ролям.

Поетичний маніфест Н. Юшіджа, який став основою нової поезії, зазначав, що нову поезію слід відрізнити від класичної перської поезії, яка характеризувалася особливим стилем і жорсткістю форм. Натомість він

закликав до вільного вираження емоцій та індивідуалізму в поезії. Тематичні та формальні пошуки поезії ш'ере ноу також обговорювалися в цьому розділі, підкреслюючи унікальний стиль і зміст цього руху.

Було проаналізовано поетичний маніфест Н. Юшіджа як засновника нової поезії та його вплив на розвиток поезії. Аналіз показав, що поетичний маніфест Німи відіграв ключову роль у виникненні нової поезії та її вплив на розвиток перської поезії. Наголос автора на важливості форми та змісту поезії, а також його заклик до більш інтимного та автентичного стилю висловлювання відкрили нові можливості для розвитку.

Аналіз показав, що для поезії Німи був характерний акцент на ліричному голосі, використання природних образів, дослідження тем кохання, втрати та швидкоплинності життя. Пізніше ці елементи були підхоплені поетами руху ш'ере ноу, які використовували їх як відправну точку для власних поетичних пошуків.

Дослідження творчості С. Бегбагані та її внеску в розвиток перської поезії, показало, що Бегбагані була однією з найважливіших поетес руху ш'ере ноу, а її творчість мала значний вплив на розвиток. Поезія С. Бегбагані характеризується унікальним поєднанням традиційних і сучасних елементів, а її стиль відзначається сильним акцентом на ліричному голосі, витонченим використанням метафор і дослідженням тем кохання, смерті та свободи.

Стилістичні пошуки С. Бегбагані були спрямовані на оновлення традиційної газелі, а її соціальні та духовні теми відображали суспільно-політичний контекст Ірану того часу. Творчість С. Бегбагані являє собою синтез класичної поезії та новаторства, що робить значний внесок у розвиток поезії ш'ере ноу.

Крім того, дослідження стилістичних пошуків С. Бегбагані та їхнього впливу на тематику і форми поезії дозволило краще зрозуміти розвиток

ш'ере ноу та жіночої поезії в Ірані. Використання С. Бегбагані простої, прямої мови та включення повсякденного життєвого досвіду у свою поезію допомогло змістити фокус перської поезії від традиційних, формальних тем до більш особистих, індивідуалістичних тем. Її внесок у розвиток жанру неможливо переоцінити, і її вплив досі відчутний у сучасній іранській поезії.

Окрім С. Бегбагані, дослідження також заглибилося у творчість Ф. Фарухзад та її внесок у розвиток жіночої поезії в Ірані. Інноваційне використання Ф. Фарухзад форми та змісту допомогло створити новий простір для жіночих голосів у перській поезії. Її поезія відійшла від традиційних форм і тем і натомість досліджувала особистий досвід та емоції, надаючи голос раніше замовчуванням перспективам іранських жінок. Вивчення поезії Фарухзад дозволило глибше зрозуміти еволюцію жіночої поезії в Ірані та її внесок у розвиток ширшої літературної традиції.

Підсумовуючи спостереження, зроблені в дослідницькій роботі, можна зробити наступні висновки: жіноча література Ірану 40х -70х років перебувала у відчутних змінах. Аналізуючи твори Н. Юшіджа, С. Бегбагані та Ф. Фарухзад, можна зробити висновки, що ці поети допомогли сформуванню та визначити сучасну перську поезію. Завдяки дослідженню історичного контексту, поетичного маніфесту, тематичних і формальних пошуків, а також соціальних і духовних тем, це дослідження забезпечило комплексне розуміння розвитку ш'ере ноу та жіночої поезії в Ірані. Творчість цих поетес мала тривалий вплив на літературну традицію і продовжує надихати та впливати на сучасних іранських поетів і сьогодні. Дослідження також підкреслило важливість продовження вивчення та відзначення розмаїття голосів і поглядів у перській поезії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бочарнікова А.М, Мазепова О.В. Антологія «нової поезії» Ірану. Київ, 2020.
2. Гершунська М. Трагедія і творчість Сімін Бегбагані, 2018.
3. Едільбеєва Л. Поетеса і перекладачка Лілія Едільбаєва про співпрацю з Сімін Бегбагані. 2010.
4. Євтушенко Ю. Сімін Бегбагані: творчість, ідеї, людина. Полтавський вісник, 2016.
5. Зарінчі К. Між двома культурами: Сімін Бегбагані та її творчість. Концепт, 2018.
6. Куценко Л. Сімін Бегбагані: досвід творчого синтезу класики та новаторства. 2019.
7. Мірзаханова З. Жіночість та боротьба в творчості Сімін Бегбагані. Жіноча філософія у контексті сучасної культури.
8. Насірі Х. Поезія Сімін Бегбагані та теорія поетичного тексту. Культура та література нашого краю, 2017.
9. История персидской литературы XIX-XX веков. Москва: Восточная литература, 1999.
10. Abolghasemi S. Forough Farrokhzad's rebellion against traditional roles of women in Iranian society. *The Social Sciences*, 2016.
11. Ahmad Karimi-Hakkak *Modern Persian Poetry in The Cambridge History of Iran, Volume 7*. Cambridge University Press, 1991.
12. Ahmad Karimi-Hakkak *Shi'r-e-nau and the Concept of Avant-Garde*. *Journal of Iranian Studies*, 1994.
13. Ali-Asghar Seyed-Gohrab *Nima Yushij's Modernist Poetry: From the Transcendent to the Mundane*. *Iranian Studies* 39, 2006.
14. Ali-Asghar Seyed-Gohrab *Nima Yushij's Modernist Poetry: From the Transcendent to the Mundane*. *Iranian Studies*, 2006.

15. Allendorf D. Simin Behbahani. Stanford University, 2015
16. Baraheni Reza Nima Yushij and the Crisis of Iranian Culture in Iranian Culture and Society: Anthropological Perspectives. Syracuse University Press, 2002.
17. Basmenji Kaveh Nima Yushij, Selected Poems. Mazda Publishers, 2000.
18. Behbahani S. Maybe it's the Messiah. Tehran: Mage Publishers, 1984.
19. Behbahani Simin A Cup of Sin. Tehran: Cheshmeh Publications, 1999.
20. Behbahani Simin If Only. Translated by Farzaneh Milani. Syracuse University Press, 2011.
21. Behbahani Simin The Nightingale's Cry. Translated by Farzaneh Milani. Syracuse University Press, 2011.
22. Chopra R. M. Eminent Poetesses of Persian. Iran Society, Kolkata, 2010.
23. Darvishzadeh Ali The Image of Iran in the Poetry of Simin Behbahani. The University of Sheffield, 2010.
24. Dabashi H. The liberation of women: Forugh Farrokhzad and Simone de Beauvoir. Iranian Studies, 2011.
25. Farrokhzad Forugh The Collected Poems of Forough Farrokhzad. Translated by Sholeh Wolpé, University of Arkansas Press, 2014.
26. Farrokhzad F. Bride of Acacias: Selected Poems of Forugh Farrokhzad. Translated by Jascha Kessler. Los Angeles: Mage Publishers, 2004.
27. Farrokhzad F. Sin: Selected poems of Forugh Farrokhzad. Mage Publishers, 1962.
28. Farzaneh Milani Veils and Words: The Emerging Voices of Iranian Women Writers. Syracuse University Press, 1992.
29. Farzaneh M. Introduction. In Forugh Farrokhzad: Poet of Modern Iran. London: I. B. Tauris, 2012.
30. Fomeshi M. Behnam Nima Yushij. Sydney: University of Sydney, 2020.
31. Ghanoonparvar M. R. Introduction. In A Cup of Sin: Selected Poems, by Forugh Farrokhzad. Fayetteville: University of Arkansas Press, 2000.

32. Ghorbanpour M. Simin Behbahani: A life in verse. Syracuse University Press, 2013.
33. Haftlang M. Forugh Farrokhzad: The Poet Who Defied Patriarchy. The Iranian, 2016.
34. Jalali Ali The Female Experience of Modernity: The Poetry of Forugh Farrokhzad and Sylvia Plath. Journal of Persianate Studies, 2012.
35. Javadi Houshang Simin Behbahani: A Voice of Human Rights in Iran. Oneworld Publications, 2010.
36. Karimi-Hakkak A. Recasting Persian Poetry: Scenarios of Poetic Modernity in Iran. Salt Lake City: University of Utah Press, 1998.
37. Keshavarz Fatemeh The 'New Poetry' of Iran: Its Birth, Development and Impact. Lexington Books, 2014.
38. Langer Johnni Forugh Farrokhzad: Poet of Modern Iran. Iranian Studies, 1975.
39. Mahdavi S. The Iranian Poet Who Became a Symbol of Resistance to the Islamic Republic. Public Radio International, 2016.
40. Mahdavi S. Forugh Farrokhzad's Female Aesthetic. Los Angeles Review of Books, 2019.
41. Martin D. Simin Behbahani, Outspoken Iranian Poet, Dies at 87. The New York Times. Retrieved 5 June 2019.
42. Milani Farzaneh Words Not Swords: Iranian Women Writers and the Freedom of Movement. Syracuse University Press, 2011.
43. Mirahmadizadeh S. Nasr M. Feminist themes in Forugh Farrokhzad's poetry. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 2013.
44. Moghaddam Fatemeh The Concept of Freedom in Forugh Farrokhzad's Poetry. Journal of Literature and Art Studies, 2016.
45. Nafisi A. Reading Lolita in Tehran: A Memoir in Books. New York: Random House, 2003.

46. Najmabadi Afsaneh Hazards of Modernity and Morality: Women, State and Ideology in Contemporary Iran. *Women's Studies International Forum*, 1992.
47. Nasrin Rahimieh Nima Yushij and the Genealogy of Modern Persian Poetry, in *A Companion to Iranian Studies*. Great Britain, Wiley-Blackwell, 2010.
48. Parsinejad Iraj Forough Farrokhzad: A Feminist Reading. *Journal of International Women's Studies*, 2011.
49. Purnāmdārīān Taqi, Sarshar Houman, Borjian Habib, Yavari Houra, Parsinejad Iraj *Encyclopaedia Iranica Online*. Brill, retrieved 11 April 2023.
50. Rezaei Saeed The Concept of Freedom in Forugh Farrokhzad's Poetry. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 2015.
51. Rezazadeh R. Forugh Farrokhzad: The Woman Who Defied the Iranian Patriarchy. *The Huffington Post*, 2012.
52. Shams F. The Power of Poetry in Iran: Simin Behbahani and Forough Farrokhzad. *International Journal of Humanities and Social Science Research*, 2018.
53. Wolpe S. Translating Forough Farrokhzad's 'The Bird May Die.' *The Paris Review*, 2019.
54. ابوالقاسمی سارامبارزه، فروغ فرخزاد با نقش‌های سنتی زنان در جامعه ایران. ۱۳۹۴.
55. جلالی علی، تجربه زنان از مدرنیته: شعر فروغ فرخزاد و سیلویا پلات. ۱۳۹۱.
56. دباشی حمید، آزادی زنان: فروغ فرخزاد و سیمون دوبووار. ۱۳۹۰.
57. لانگر جانی، فروغ فرخزاد: شاعر ایران مدرن. ۱۳۵۴.
58. مقدم فاطمه، مفهوم آزادی در شعر فروغ فرخزاد. ۱۳۹۴.
59. نجم‌آبادی افسانه، خطرات مدرنیته و اخلاق: زنان، دولت و ایدئولوژی در ایران معاصر. ۱۳۷۱.
60. پارسینژاد ایرج، فروغ فرخزاد: خوانش فمینیستی. ۱۳۹۰.
61. رضایی سعید، مفهوم آزادی در شعر فروغ فرخزاد. ۱۳۹۳.

62. ۱۳۹۲. بسمیه و نصر محمدرضا، موضوعات فمینیستی در شعر فروغ فرخزاد.

63. ۱۳۴۱. فروغزاد فروغ، اسرار: انتخاب شعرهای فروغ فرخزاد.

64. دست غیب عبدالعلی، رسول امید و آزادی، نقدی بر شعر نیما. انتشارات امیتیس. تهران،

2006